
Faglærers redegjørelse, og skolens behandling av klager på standpunktkarakterer i fag

— en veiledning

Hensikten med denne veiledningen er å tydeliggjøre hvilke krav forskrift til opplæringsloven stiller til saksbehandlingen knyttet til klager på standpunktkarakter. Veilederen skal klargjøre hva som forventes av oversendelsen fra skolene slik at vi får en god og effektiv klagebehandling. Målet er altså å skape felles forståelse og forutsigbarhet for alle parter i klagebehandlingen.

Ved en klage på standpunktkarakter skal Statsforvalteren vurdere om regelverket knyttet til fastsetting av standpunktkarakter er fulgt, jf. forskrift til opplæringsloven § 3-15.

For å opplyse saken skal skolen oversende

- klagen på standpunktkarakter (inkl. klagers adresse/kontaktopplysninger)
- redegjørelse fra faglærer om hvordan standpunktkarakteren er fastsatt, eller hvorfor det ikke er satt karakter
- uttalelse fra rektor om skolens saksbehandling

Det er unødvendig å oversende de nasjonale læreplanene, lokale læreplaner eller eksempler på elevarbeid, og å redegjøre for selve undervisningen. Slik dokumentasjon har liten relevans for klagebehandlingen. I det følgende vil vi gjennomgå forventninger til faglærers redegjørelse og rektors uttalelse.

Faglærers redegjørelse skal omtale følgende:

Begrunn hvordan standpunktkarakteren er et uttrykk for elevens kompetanse ved avslutningen av opplæringen

Standpunktkarakteren skal uttrykke den kompetanse eleven har i faget ved avslutningen av opplæringen. Innsendte dokumenter skal vise når standpunktkarakteren ble fastsatt (ikke når den ble publisert).

I underveisvurdering får eleven vist sin kompetanse, og gode råd om hvordan han/hun kan øke denne. Den kompetansen eleven *har vist* underveis i opplæringen, *kan* være en del av faglærers vurdering ved avslutningen av opplæringen. Læreren må selv vurdere, og vise, hvordan den kompetansen eleven har vist underveis har *relevans* ved fastsetting av standpunktkarakteren.

Beskriv hvordan standpunktkarakteren er fastsatt på flere og varierte måter – og med bruk av et bredt sett med kilder

Faglærer skal *lete etter elevens kompetanse*, og eleven skal ha fått muligheten til å vise sin kompetanse på *flere og varierte måter*. Siden kompetansemålene i et fag omfatter ulike ferdigheter og kunnskaper, skal læreren bruke varierte vurderingsmåter/-situasjoner for å få informasjon om elevens kompetanse. Lærerens *observasjon* av eleven, *samtaler* og *dialog*, er med på å gi læreren kunnskap om elevens utvikling og kompetanse. Faglærers redegjørelse kan *ikke* utelukkende vise til resultat fra prøver og tester, eller bare én eller få vurderingssituasjoner.

Beskriv den aktuelle elevens samlede kompetanse ut fra læreplanen i faget

Faglærer skal gjøre en vurdering av elevens samlede kompetanse ved fastsettelsen av standpunktkarakteren. Det betyr *ikke* at læreren må vurdere eleven i alle kompetansemålene rett før standpunktkarakteren fastsettes, men at læreren skal vurdere elevens kompetanse samlet, ut fra kompetansemålene i læreplanen for faget. Det er *ikke* anledning til å vurdere kompetansen på grunnlag av utvalgte kompetansemål. Å vurdere samlet kompetanse betyr at læreren må løfte blikket fra ett og ett kompetansemål og se dem i sammenheng. Teksten «om faget» gir en god innramming av hva samlet kompetanse i faget er.

Statsforvalteren vil *ikke* kontrollere at absolutt alle kompetansemålene er vurdert eksplisitt, men vi vil vurdere om det er gjort en samlet vurdering ut fra kompetansemålene i faget. Faglærer kan ikke beskrive kompetansen utelukkende i form av en tallkarakter, avkryssing i målskjema, eller gjennom å beskrive standpunktkarakteren som et snitt av flere karakterer. Faglærer må beskrive den aktuelle elevens kompetanse i faget.

Beskriv hvordan standpunktvurderingen er gjort på et riktig vurderingsgrunnlag

Det er læreplanen i faget som er grunnlaget for vurdering. Innsats, oppmøte, initiativ og selvstendighet er sentrale momenter i opplæringen, men skal *ikke* trekkes inn i standpunktvurderingen. Dette er eksempler på utenforliggende elementer, hvis de ikke framkommer eksplisitt i læreplanen. I kroppsøving *skal* innsats være en del av vurderingen. Elevens orden og oppførsel vurderes uavhengig av den fagkompetansen elevene viser.

Kompetanse er i sum kunnskaper og ferdigheter. Når elevenes kompetanse skal vurderes ved avslutningen av opplæringen, kan man *ikke* ta utgangspunkt i *enten* kunnskaper eller ferdigheter. Vurderingen av elevens kompetanse *må* ha en klar rød tråd til selve grunnlaget for vurderingen, nemlig læreplanen. At kompetansemålene i læreplanen er grunnlaget for vurdering i fag, betyr også at faglærerne heller ikke kan etablere et vurderingsgrunnlag som strekker seg utover det læreplanen krever.

Samlet sett må faglærer gjennom sin redegjørelse begrunne og vise

- at standpunktkarakteren uttrykker elevens **samlede kompetanse** i faget **ved avslutningen av opplæringen**
- at eleven har fått vise sin kompetanse i faget på **flere og varierte måter**
- at grunnlaget for standpunktvurderingen er **kompetansemålene i læreplanen** i faget

Rektors uttalelse skal omtale følgende

Rektor skal *alltid* uttale seg før klagesaken oversendes Statsforvalteren. Rektor skal redegjøre for om saksgangen på skolen har vært i samsvar med forskriften.

Rektor skal kort beskrive skolens prosedyrer for fastsetting av standpunktkarakterer, herunder tidspunktet for når den påklagede standpunktkarakteren er fastsatt, og de andre punktene over.

I tillegg skal rektor redegjøre for om standpunktkarakteren er fastsatt i samsvar med forskriften § 3-15. En sentral del av denne vurderingen er at rektor har vurdert faglærers redegjørelse, og kvalitetssikret denne.

Rektor må ta stilling til om han/hun vurderer at faglærers redegjørelse viser at standpunktkarakteren er satt i samsvar med reglene for fastsetting av standpunktkarakterer.